

บทที่ ๔

ผลสำเร็จของโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้พิการ

การศึกษาบทที่ ๔ นี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ๓ ประเด็นหลักด้วยกันคือ ๑) ผลสำเร็จของโครงการ ๒) ผลสำเร็จการประยุกต์ใช้หลักธรรมของเยาวชนจิตอาสา ๓) อุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ ผลสำเร็จของโครงการ

ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕ นี้ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้พิการ ได้ดำเนินการจัดโครงการเยาวชนจิตอาสา ดังนี้^{*}

๑. โครงการอบรมเยาวชนจิตอาสา คนดี อีเอ็ม มีโรงเรียนที่นำร่องโครงการได้แก่ โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม โรงเรียนเชิงเนินพิทยาคม โรงเรียนเก่าขามวิทยา โรงเรียนบ้านดงยาง ซึ่งโรงเรียนได้คัดเลือกนักเรียนที่เป็นนักเรียนมัธยมตอนต้นและตอนปลายเข้าร่วมอบรม หลังการอบรมนักเรียนได้จัดทำแผนงาน/กิจกรรมที่จะลงสู่ชุมชนเพื่อสืบค้นหาคนดีมาเป็นทุนทางสังคม

๒. โครงการถนนสายวัฒนธรรม เป็นโครงการที่ต่อยอดจากโครงการเยาวชนจิตอาสา คนดีอีเอ็มเป็นการร่วมกันทำความดีรักษานบธรรมนิคมประเพณีอันดีงามพื้นวิถีการทำบุญตักบาตร

๓. โครงการรวมใจทำดีพื้นวิถีการให้ต่อ

๔. โครงการอบรมผู้นำเยาวชนกับการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งโครงการเหล่านี้ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยปลุกปั้นให้บรรลุผลสำเร็จ หลายประการ อาทิเช่น

๔.๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเยาวชน

การปลูกคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัว เด็ก เยาวชน นั้น เป็นเรื่องที่จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดตลอดเวลา อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมคุณธรรม ที่สามารถเริ่มต้นจัดทำเพื่อสร้างความเชื่อ ความศรัทธา ความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะทำความดี แก่เยาวชนในวัยเรียนได้ดี วิธีหนึ่ง คือ การเข้าค่ายฝึกอบรมคุณธรรม โดยได้จัดทำหลักสูตรอบรมเยาวชน

^{*} ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้พิการ, คู่มือสรุปรายงานผล โครงการ และกิจกรรมที่ศูนย์พุทธธรรมพรหมวิหารและภาคีเครือข่าย, (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้พิการ, ๒๕๕๔), น.ป.น.

การจัดทำหลักสูตรค่ายฝึกอบรม “ค่ายพุทธธรรม” ระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน เป็นการ จัดบนพื้นฐานของการเรียนรู้ จากประสบการณ์ชีวิตของพระครูสุชุมวร โณภาสที่ได้สั่งสม ประสบการณ์ จากการเดินธุดงค์ เจริญสมณะ และวิปัสสนา มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ -๒๕๓๕ จากการได้ ออกเผยแผ่หลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนาด้วยการจัดค่ายฝึกอบรมตาม โรงเรียนต่างๆ มาตั้งแต่ ปี ๒๕๓๕ -๒๕๔๕ ทั้งการได้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรค่ายพุทธธรรม ร่วมกับกองทัพธรรม กองทัพไทย ปี ๒๕๔๕ การไปศึกษาเรียนรู้ในค่ายพุทธบุตร สาขาวัดปัญญานันทาราม ปี ๒๕๔๖ จากประสบการณ์การตั้งศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ ฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม เด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา ประชาชนตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ได้นำประสบการณ์ต่างๆ มาผสมผสาน ประยุกต์ ปรับปรุง จนได้หลักสูตรที่ลงตัว สามารถนำไปปรับใช้กับ เด็ก เยาวชน ได้ทุกระดับ

ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อได้จัดทำหลักสูตรสำหรับพัฒนาเยาวชนขึ้น เพื่อให้ครู อาจารย์ ผู้รับผิดชอบสาระวิชาพระพุทธศาสนา และพระอาจารย์ผู้ที่จะทำหน้าที่จัด ฝึกอบรมคุณธรรม “ ค่ายพุทธธรรม” ได้เพิ่มพูนความรู้ และทักษะการเป็นพระอาจารย์ตาม หลักสูตรดังกล่าว เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ต่อไป^๒

๔.๑.๒ การส่งเสริมกิจกรรม

ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่ได้มีการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้สถาบันหลักในชุมชน คือ บ้าน วัด โรงเรียน หรือรัฐมาประสานความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วม พัฒนาชุมชน ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้มีการนำกิจกรรมต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เข้า กับบริบทพื้นที่หรือชุมชนของตนเอง จึงได้มีการติดตามประเมินผลเครือข่ายที่ได้รับการส่งเสริม เป็นการกระตุ้นให้การทำงานตามหลักธรรมอิทธิบาท ๔ โดยโรงเรียนได้มีกลุ่มเยาวชนเป็นแกนนำ มีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้การแนะนำให้กำลังใจ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา นำเข้าบรรจุเป็นหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นำเข้าเป็นแผนงานการปฏิบัติงานในระยะสั้น และระยะยาวของแต่ละโรงเรียน จึงส่งผลให้เกิดเครือข่ายเยาวชนที่มีความเข้มแข็งจนเป็น แบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่น

ปัจจุบันมีโรงเรียนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก เครือข่ายจำนวนกว่า ๔๐๐ แห่ง ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสุชุมวร โณภาส, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ, ๑๒

จากเครือข่าย ทั้ง ๓๐๐ แห่ง นี้ทำให้โรงเรียนบางโรงเรียนได้ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นเรื่องความรู้คู่กับศีลธรรม พร้อมทั้งประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ตื่นตัวอยู่เสมอกับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะยุคปรีโคโนมิซึม จะมีคนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ส่วนผู้ที่รู้จักแบ่งปันเสียสละ หรือเจือยความสุขให้คนอื่นจะมีน้อยลง ดังนั้น เยาวชน จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่สำคัญคือ สังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นความพยายามของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์กับคณะผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ พบว่า

๑. โรงเรียนจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาและส่งเสริมเยาวชนไว้ในแผนระยะสั้นและระยะยาว และมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมชุมชน

๒. โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ ในการเข้าอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชนและสังคม

๓. สร้างความเข้าใจเป็นหนึ่งเดียวกันกับเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ โดยโรงเรียนได้จัดประชุมผู้ปกครอง ชุมชนได้รับทราบและเห็นความสำคัญของเยาวชนในการช่วยเหลือสังคมในทุก ๆ รูปแบบ

๔. โรงเรียนปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนให้มีจิตสาธารณะ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา และก็เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงด้วย

๕. โรงเรียนในเครือข่ายได้จัดทำกิจกรรมหลากหลาย อาทิ เช่น อาสาสมัครดาวพิเศษเก็บขยะ อาสาสมัครช่วยงานห้องสมุด อาสาสมัครรักษ์โลกดูแลสิ่งแวดล้อม อาสาสมัคร อย.น้อย เด็กบ้านไทยใส่ใจคนแก่ดูแลเด็กเล็ก รินน้ำใจช่วยเหลืองานศพ กิจกรรมครูน้อยคอยช่วยเหลือ รวมใจทำดีพื้นวิถีการให้ต่อ ครอบครัวธรรมะ และโครงการโพธิสัตว์น้อย เป็นต้น

ขณะเดียวกัน เพื่อดูแลนักเรียนให้ทั่วถึง มีความพร้อมทั้งด้านกาย และจิตใจในขณะที่อยู่ในค่ายอบรม ศูนย์พัฒนาคุณธรรมได้จัดกลุ่มครูที่ปรึกษา โดยคัดเลือกครูในโรงเรียน แต่โรงเรียนเข้ามาช่วยเหลือดูแล จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มครูที่ปรึกษาทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะเจตนาอันเป็นกุศลของศูนย์พัฒนาแห่งนี้ที่มีความห่วงใยต่อเยาวชนกับความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า

๑. โรงเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของเยาวชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมตามวิถีพุทธวิถีธรรม จึงได้นำนักเรียนเข้าอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เพื่อเป็น

^๓ สัมภาษณ์นายกมล สาศศรี, ผู้อำนวยการโรงเรียนเขื่อนในพิทยาคาร, ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

การต่อยอดพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียนสามารถกลับไปพัฒนาโรงเรียนและชุมชน จึงได้เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนจิตอาสา จนมีกลุ่มเยาวชนแสงเทียนเป็นแกนนำจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน จนได้รับรางวัลกลุ่มเยาวชนดีเด่น

๒. ค่ายอบรมมีกระบวนการอบรมที่มีการบูรณาการหลักคำสอนมาใช้ฝึกอบรมเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เช่น การให้ทานแก่ผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักแก้ปัญหา การมีความอดทน อดกลั้น และมีกัลยาณมิตรกับทุกคน โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุสี่ พรหมวิหารสี่ และอิทธิบาทสี่

๓. ครูกลุ่มที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญในขับเคลื่อนศีลธรรมกับกิจกรรมด้านสังคมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยครูกลุ่มที่ปรึกษาได้อุทิศตนทำงานด้วยความเสียสละ บริสุทธิ์ใจ และจริงจัง โดยอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักพรหมวิหารสี่ คือมีความเมตตา กรุณาต่อศิษย์ มีการวางใจเป็นกลางในการทำงานร่วมกัน

๔. เพื่อให้โครงการนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทั้งคณะวิทยากร และครูได้ประยุกต์ใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เยาวชนได้เห็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับโลกใบนี้ แล้วเตรียมพร้อมที่จะรวมแรงรวมใจช่วยเหลือในด้าน ๆ ต่าง ๆ ที่อาจจะทำได้

จากความประสานใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างศูนย์พัฒนาคุณธรรม โรงเรียน และชุมชน ทำให้โรงเรียนบางโรงเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ อาทิ เช่น โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม ได้รับ

- รางวัลกลุ่มเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ วันเยาวชนแห่งชาติ รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อส่วนรวม
- รางวัลนักเรียนคุณธรรมจริยธรรมดีเด่นระดับประเทศ รับทุนธนาคารออมสิน
- รางวัลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมดีเด่นระดับเขตพื้นที่
- รางวัลโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ดีเด่นระดับประเทศ
- ครูผู้สอนได้รับรางวัล หนังสือแสนครูดี และครูกัลยาณมิตร โครงการคุณธรรม
- โรงเรียนได้รับยกย่องให้เป็นสถานศึกษาที่ปลูกความดีในบุคคล สร้างชุมชน

คุณธรรมและส่งเสริมให้เด็กเยาวชนเป็นผู้มีจิตอาสา^๔

อย่างไรก็ดี ผลที่ได้รับจากโครงการนี้ เนื่องด้วยเยาวชนจิตอาสาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยความบริสุทธิ์ เอาใจใส่ และมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมโดยการวางแผนอย่างเป็นระบบ อาทิเช่น

^๔ สัมภาษณ์ นายวิสันต์ อุ่นวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม, ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

๔.๑.๒.๑ สร้างกิจกรรมสายใยแห่งความรัก^๕

๑. ก่อนที่แกนนำจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นก็เริ่มต้นจากการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมภายในโรงเรียน มีความภาคภูมิใจที่ถูกเลือกให้เป็นคนดีที่มีความสามารถและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำงานกับผู้อื่นและการช่วยเหลือสังคม

๒. การดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้คนดีที่ได้รับการคัดเลือกมีความประทับใจที่ได้เห็นคนในสังคมเป็นคนดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ ทำให้คนในโรงเรียนอยากเป็นคนดีมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนและได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นคนดีมีจิตอาสา

๓. เห็นภาพรอยยิ้มของคนในชุมชนที่ช่วยงานกันภายในชุมชน โรงเรียน ชุมชน มีคนดีเพิ่มมากขึ้นทำให้บ้านเมืองไม่วุ่นวาย เพราะคนดีเหล่านี้จะช่วยให้คนรู้จักให้อภัยและมีความเสียสละมากขึ้น

๔. ได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการสัมภาษณ์ ว่ามีวิธีการอย่างไรบ้าง รวมทั้งเรียนรู้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการเรียนรู้ว่าคนดีในแต่ละหมู่บ้านมีมากกว่าที่เราเห็น ซึ่งบางครั้งก็ยังไม่รู้ เพราะอยู่คนละหมู่บ้านแต่ก็ดีใจที่ในสังคมปัจจุบันยังมีคนดีอยู่มาก

๕. กิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะทำให้ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและความสามัคคีมากขึ้น หลังจากกิจกรรมการค้นหาคคนดีในสังคมแล้ว

๔.๑.๒.๒ สร้างแรงจูงใจเป็นเยาวชนจิตอาสา^๖

๑) ครูคัดเลือก และสมัครใจมาโดยเพื่อนชักชวนเข้าร่วมโครงการในโรงเรียน แนะนำกิจกรรม ค้นหาอาสาสมัครและมีจิตอาสา รักโรงเรียนและบ้านเกิด รวมทั้งการได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากรุ่นพี่ในโรงเรียน

๒) อยากกระทำในสิ่งที่ดี ๆ มีความหลากหลาย เช่น มีความเสียสละ ความมีน้ำใจช่วยเหลือ มีความสุขกายสบายใจมากขึ้น รวมทั้งการได้ทำความดีหรือทำอะไรบางอย่างให้กับโรงเรียน ชุมชน เพื่อให้สังคมมีคนดีเพิ่มมากขึ้น

๓) การเข้าร่วมอบรมคุณธรรมจากศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อและแรงจูงใจจากสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน เพราะอยากช่วยทำให้บ้านเมืองมีคนดีมากขึ้นและช่วยจัดคนไม่ดีให้กลับมาเป็นคนดีในสังคมได้

^๕ สัมภาษณ์นายอนันต์,ประธานกลุ่มยุวพุทธมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์นายสายทอง เขียวขำ,ครูจิตอาสาโรงเรียนบัวงามวิทยา,วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕.

๔) การเข้าร่วมอบรมโครงการ “เยาวชนจิตอาสาต้านหาคณดี” ที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ ซึ่งเกิดจากความสมัครใจและอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ เพราะอยากให้สังคมมีคนดีเพิ่มมากขึ้น

๕) ผู้เข้าร่วมโครงการต้องมีจิตอาสา มีความพอใจ ความเสียสละที่จะทำโครงการเพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการมากขึ้น เพราะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีคนดีเพิ่มขึ้น จึงได้เรียนรู้และเป็นการส่งเสริมคน เชิดชูเกียรติของคนดี เพื่อให้คนดีมีกำลังใจในการทำความดีต่อไป

๔.๑.๒.๓ ผลที่ได้รับจากโครงการ^๓

๑) การยกย่องเชิดชูคนดีในสังคม ทำให้คนดีอยากทำความดีมากขึ้น ส่วนคนที่ทำความดีอยู่แล้วก็มีกำลังใจในการทำความดีต่อไปและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อกันในโรงเรียน ชุมชนและสังคม เพราะการทำความดีเป็นสิ่งที่ง่ายเพียงแต่ผู้กระทำให้ทำมากขึ้นเพียงใด แต่เชื่อว่าทุกคนเกิดมาต้องทำความดีไม่มากก็น้อยในชีวิตหนึ่งที่ได้เกิดมา เพราะความดีเป็นสิ่งที่ไม่ตาย

๒) ประสบการณ์ทำงาน เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชีวิต เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและเกิดความภาคภูมิใจกับสิ่งที่ทำแล้วมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตของตนเอง

๓) เกิดตำบลเข้มแข็ง ความรักความสามัคคี การให้อภัยซึ่งกันและกัน การกล้าคิด กล้าแสดงออก การปรับตัวให้เข้ากับคนในสังคมและการปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งการเพิ่มจำนวนคนดีในโรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชนและสังคม

๔) คนดีที่ได้รับการยกย่องทั้งในโรงเรียน ชุมชนและสังคม เกิดความภาคภูมิใจ มีกำลังใจในการทำทำความดีมากขึ้นและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อกันในโรงเรียน ชุมชนและสังคมต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการเยาวชนอาสาต้านหาคณดีประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ

๔.๒ ผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของเยาวชนจิตอาสาผ่านกิจกรรม

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลอบรมเยาวชนจิตอาสาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีระหว่างวันที่ ๒๑- ๒๓ เมษายน ๒๕๕๕ มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม โรงเรียนเชิงเนินพิทยาคาร โรงเรียนเก่าขามวิทยา โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย ทั้ง ๔ โรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดในการศึกษาครั้งนี้

^๓ สัมภาษณ์นางสาวนภภรณ์ สมสะอาด,ครูโรงเรียนเก่าขามวิทยา,๒๒ สิงหาคม, ๒๕๕๕.

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกิจกรรมอบรมเยาวชนจิตอาสา โดยเฉพาะหลักพุทธธรรมทั้ง ๓ ได้แก่ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ จากการสัมภาษณ์พบว่า

๔.๒.๑ สังคหวัตถุ ๔

ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่ได้ร่วมมือกับโรงเรียนนาร่องทั้ง ๔ ชำรงต้นเพื่อสร้างหลักสูตรโดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการปรับใช้ต่อการอบรมเยาวชน หรือ ผู้อบรมทั่วไป พระปรมัตถ์ อิศรธญาโณ ซึ่งเป็นวิทยากรประจำศูนย์ ท่านได้พยายามหาแนวทางการสอน เพื่อเด็ก และเยาวชนได้เข้าใจ โดยเฉพาะกิจกรรมจิตอาสา ท่านกล่าวว่า^๔ “...อาตมาพยายามหาแนวทางการสอนให้เยาวชนได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีเมตตาธรรมล้ำจนโลก โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสนใจ ไม่เบื่อ เน้นความสนุกแต่ได้สาระ และแทรกหลักธรรมที่เกี่ยวกับหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ให้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยผลที่สะท้อนกลับมาคือ

๑. ท่าน เยาวชนจิตอาสาได้รู้จักคำว่า แบ่งปัน เสียสละ ซึ่งการเสียสละในที่นี้ ไม่ใช่มุ่งเป้าที่ตัวเงินแต่อย่างเดียว แต่ประเด็นสำคัญคือการเสียสละเวลา สติปัญญา เพื่อช่วยคิดช่วยทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

๒. ปิยวาจา เยาวชนจิตอาสาภายหลังการอบรม จากการสังเกตของอาตมา เยาวชนจิตอาสาสามารถพูดในสิ่งที่น่าฟัง เป็นคำพูดที่น่ายินดีและอดชื่นชมไม่ได้ โดยเฉพาะในการลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชนต่าง ๆ เยาวชนจิตอาสาของเราได้ใช้คำพูดให้กำลังใจต่อผู้ประสบภัย เป็นคำพูดที่น่ารักที่สุด ทำให้เราเป็นผู้อบรมได้กำลังใจในการทำงาน

๓. อุตตจริยา ทางศูนย์ได้เพียงแค่แนะนำเยาวชนจิตอาสาทำตัวเป็นประโยชน์ แต่เมื่อลงพื้นที่ จากการสังเกต พบว่าพวกเขามีความสุขในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม แล้ววางตนสม่ำเสมอต่อการทำงานไม่กระดือกระด้าง หรือสร้างความเดือดร้อนแต่ประการใด แต่ตรงกันข้ามมีแต่สร้างไมตรีจิตต่อประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ

๔. สมานัตตตา พฤติกรรมของเยาวชนจิตอาสา คือปฏิบัติเสมอต้นเสมอปลายต่อหน้าที่ ไม่เอาเปรียบ แต่ร่วมสุขร่วมทุกข์ทั้งขณะอยู่ในโครงการอบรม และการลงพื้นที่สัมผัสกับประสบการณ์ และเหตุการณ์จริง คือฝึกจริงทำจริง”

^๔ สัมภาษณ์, พระปรมัตถ์ อิศรธญาโณ, พระวิทยากรศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ, ๑๑

จากบทสัมภาษณ์ของพระปรมัตต์ อิศุสรญาโณข้างต้นสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนางสาวโสธยา มั่นคง^๕ ซึ่งเป็น แกนนำเยาวชนโรงเรียนเก่าขามวิทยาได้เข้าร่วมอบรมและลงพื้นที่เป็นเยาวชนจิตอาสา โสธยา เธอได้เล่าถึงความภาคภูมิใจของเธอที่ว่า

“...แรกที่หนูเข้ามาอบรม รู้สึกตื่นเต้นมาก ต่างคนต่างมา แต่สองสามวันผ่านไปก็ารู้จากกันดี ... มีความสนุก วิธีการอบรมแตกต่างจากที่อื่น ๆ วิทยากรเต็มไปด้วยความรู้ ความสามารถที่แปลกคือพระวิทยากรสามารถใช้เครื่องมือสมัยใหม่มาประกอบกับการสอนอย่างชาญฉลาด เป็นสิ่งที่พิเศษมาก หนูได้รับการอบรมเป็นเยาวชนจิตอาสา ได้ความรู้กลับมาใช้ในโรงเรียนโดยได้ทำกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับน้อง ๆ ในโรงเรียนของตนเองและโรงเรียนประถมในเขตพื้นที่บริการของตำบลศรีสุข ได้นำเอาเทคนิคจากพระอาจารย์ที่สอนให้มีความกล้าแสดงออก เป็นผู้นำคนอื่นได้ เวลาไปสอนน้องจะมีการนำเอาเกม เทคนิคการจัดฐานการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับน้อง ๆ ทำให้สนุก แล้วให้น้องที่เข้าอบรมออกมาสรุปหลักธรรมข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม ความประทับใจต่อโครงการนี้คือการที่พวกเราได้เรียนรู้ธรรมะด้วยการปฏิบัติจริง เข้าใจง่าย เช่นหลักสังคหวัตถุ ที่หนูนำมาใช้ในรูปแบบที่สอนน้อง หรือพี่พาน้องทำ คือการสอนหรือการแนะนำเรียกว่า **ทาน** ซึ่งในที่นี้หมายถึงธรรมทาน การใช้คำพูดด้วยการให้เกียรติกัน พี่เรียกน้อง ๆ ว่าน้อง ส่วนน้องเรียกพี่ ๆ ว่าพี่ เป็นคำพูดที่กันเอง แต่สนิทกันมากขึ้น ซึ่งเรียกว่า **ปิยวาจา** ส่วน**อัตถจริยา** หลังจากได้รับการอบรมที่ศูนย์แล้ว หนูกับเพื่อน ๆ ได้จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และ**สมานัตตตา** คือพวกหนูไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้ใคร ๆ กระทั่งแม่โรงเรียน และที่บ้าน...เป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติแล้ว ได้ประโยชน์จริง”

จากการสัมภาษณ์นางสาวนฤมล บุ่งทอง^๖ นักเรียนโรงเรียนเก่าขามวิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เธอได้กล่าวว่า “ภายหลังอบรมเป็นเยาวชนจิตอาสาแล้ว หนูพร้อมที่จะเป็นเยาวชนจิตอาสา คือพร้อมที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” และเธอยังกล่าวต่ออีกว่า “การอบรมครั้งนี้ ทำให้จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้ทานแก่คนจนและผู้พิการ”

จากการสัมภาษณ์ข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จที่เกิดจากการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับกิจกรรมอบรมเยาวชนจิตอาสา โดยเฉพาะรูปแบบการจัดกิจกรรม จากการร่วมสังเกตการอบรมของเยาวชนจิตอาสาพบว่า ทุกกิจกรรมได้ปลูกเร้าใจให้เยาวชนจิตอาสาได้ตระหนักถึงการ

^๕ สัมภาษณ์ ,นางสาวโสธยา มั่นคง,นักเรียนโรงเรียนเก่าขามวิทยา,วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๖ สัมภาษณ์ ,นางสาวนฤมล บุ่งทอง,นักเรียนโรงเรียนเก่าขามวิทยา,วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

ประยุกต์ใช้หลักธรรม ถึงแม้ว่าอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมก็ตาม แต่เยาวชนเข้าใจคติธรรมข้อนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเราสามารถประเมินจากการการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม และพฤติกรรมการแสดงออกในทางสร้างสรรค์และมีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามต่อกัน เช่น

๔.๒.๑.๑ ตารางประเมินกิจกรรมระหว่างอบรม ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	ชื่อกิจกรรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระหว่างการอบรม
การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน การมีวิจิไพเราะ การทำ ประโยชน์ เพื่อ ตน/ผู้อื่น/การ วางตนเสมอต้น เสมอปลาย	สังคหวัตถุ ๔ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา	-มารยาทชาว พุทธ ยิ้ม ไหว้ ทักทาย - ความดีไม่มีขาย อยากได้ต้องทำ เอง - ตักบาตรความดี - ทำดีง่ายนิด เดียว	-การมีส่วนร่วมของ ผู้เข้าอบรม - พฤติกรรมการ แสดงออกในทาง สร้างสรรค์และมี คุณธรรมจริยธรรม อันดีงามต่อกัน	ผู้เข้ารับการอบรมมี น้ำใจในการอยู่ร่วมกัน ในสังคม มีกิริยา มารยาทที่สุภาพและ พูดจาไพเราะมากขึ้น มีการช่วยเหลือกัน สามารถทำงานเป็นทีม ได้ดี

จากตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุสี่ระหว่างการอบรมนี้ พบว่าเยาวชนจิตอาสาที่เข้ารับการอบรมมีน้ำใจต่อการอยู่ร่วมกัน มีกิริยามารยาทที่ดี รู้จักสัจธรรมพฤติกรรมแสดงออกและพูดจาไพเราะมากขึ้น มีการช่วยเหลือกัน และสามารถทำงานเป็นทีมได้ดี ซึ่งเป็นการประเมินจากพฤติกรรมแสดงออกทางสร้างสรรค์และคุณจริยธรรม และสอดคล้อง กับคุณลักษณะที่ต้องการในการใช้สังคหวัตถุสี่ คือ การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน (ทาน) การมีวิจิไพเราะ (ปิยวาจา) การทำประโยชน์ต่อผู้อื่น (อิตถจริยา) และ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ทั้งนี้อยู่บนฐาน กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ ยิ้ม ไหว้ ทักทาย ความดีไม่มีขายอยากได้ต้องทำเอง ตักบาตรความดี และ ทำดีง่ายนิดเดียว

๔.๒.๑.๒ ตารางประเมินกิจกรรมภายหลังอบรม ของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่

วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรม ที่ประยุกต์ใช้ หลังการอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน การมีวิจิไพบาระ การทำประโยชน์ เพื่อตน/ผู้อื่น/ ส่วนรวม	สังคหวัดดู ๔ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา	- กิจกรรมคนทำ คนอ่านสุขใจ เพราะต้นไม้พูด ได้ กิจกรรมเรียง ถ้อยร้อยคำคนดี ที่ข้าพเจ้ารู้จัก	การลงตรวจเยี่ยม พื้นที่ในโรงเรียน หรือชุมชน -การสรุปรายงาน ผลการดำเนินงาน -การนำเสนอ ผลงานของเยาวชน การสัมภาษณ์	มารยาทชาวพุทธ การแบ่งปัน การสอนธรรมะโดยมี ธรรมชาติเป็นสื่อ เชื่อมโยง การแสดงออกถึงเรื่อง การมีวิจิไพบาระ

จากตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัดดูของเยาวชนจิตอาสา พบว่าเยาวชนจิตอาสาสามารถเป็นชาวพุทธที่ดี รู้จักการแบ่งปัน แนะนำสอนธรรมะโดยมีธรรมชาติเป็นสื่อเชื่อมโยง การแสดงออกด้วยวิจิไพบาระ ทำตนเป็นที่รักต่อเพื่อนร่วมโรงเรียน ก็เช่นเดียวกันกับชุมชน

๔.๒.๑.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุสี่หลังอบรมโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม ตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรม ที่ประยุกต์ใช้ หลังการอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน การมีจิตโพรหม การทำประโยชน์ เพื่อตน/ผู้อื่น/ ส่วนรวม	สังคหวัตถุ ๔ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา	- กิจกรรม ครอบครัว ธรรมะรวมใจ ทำบุญวันพระ - กิจกรรมสืบ สอยดาวสอยบุญ สักเพงภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	-การลงตรวจเยี่ยม พื้นที่ในโรงเรียน หรือชุมชน -การสรุปรายงานผล การดำเนินงาน -การนำเสนอผลงาน ของเยาวชน การสัมภาษณ์	เยาวชนสามารถนำ หลักธรรมไปปรับใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ กับส่วนรวมเช่นการบุญ ตักบาตร การแบ่งปัน ให้ทานกับคนอื่น ประสานงานกับฝ่าย ชุมชน ฝ่ายพระสงฆ์ ให้ กิจกรรมดำเนินไปได้ดี

จากตารางประเมินกิจกรรมหลังอบรมของเยาวชนจิตอาสาโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินด้วยการตรวจเยี่ยมพื้นที่ในโรงเรียน หรือ ชุมชน การสรุปรายงานผลดำเนินงาน และการนำเสนอผลงานของเยาวชน พร้อมด้วยการสัมภาษณ์ พบว่า เยาวชนสามารถนำหลักธรรมสังคหวัตถุสี่ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม เช่น การบุญตักบาตร การแบ่งปัน การให้ทานกับคนอื่น และรู้จักประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น ชุมชน พระสงฆ์ และโรงเรียนร่วมรับผิดชอบต่อโครงการด้วยกันเป็นอย่างดี

๔.๒.๑.๔ ตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์หลักสังคหวัตถุสี่โรงเรียนเก่าขามวิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอ
เข็ญใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรม ที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลังการ อบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ หลังการอบรม
การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน การมีวิจิไพเราะ การทำประโยชน์ เพื่อตน/ผู้อื่น/ ส่วนรวม	สังคหวัตถุ ๔ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา	- กิจกรรมเยาวชน อาสาค้นหาคนดี กิจกรรมถนนสาย วัฒนธรรม	ผลการปฏิบัติ กิจกรรมการค้นหา คนดีในชุมชน การร่วมกันทำบุญ ตักบาตรวันเกิด วัฒนธรรม ประเพณีการ ทำบุญร่วมกัน	การมีความ กตัญญูต่อผู้มี พระคุณ ความมีน้ำใจต่อ กัน การรู้จักทำบุญตัก บาตรเกิดสายธาร การทำบุญร่วมกัน ของคนในชุมชน

จากตารางประเมินกิจกรรมหลังอบรมของเยาวชนจิตอาสาโรงเรียนเก่าขามวิทยา โดยผู้วิจัยประเมินจากโครงการกิจกรรมการค้นหาคนดีในชุมชนการ ร่วมกันทำบุญตักบาตรวันเกิด และประเพณีการทำบุญร่วมกัน พบว่า เยาวชนจิตอาสามีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณความ มีน้ำใจต่อกัน การรู้จักทำบุญตักบาตรเกิดสายธารการทำบุญร่วมกันของคนในชุมชน

๔.๒.๑.๕ ตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์หลักสังคหวัตถุสี่โรงเรียนเชิงในพิทยาคาร
อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรมที่ นำมาประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ หลังการอบรม
การเสียสละ แบ่งปันให้ทาน การมีจิตโพร การทำประโยชน์ เพื่อตน/ผู้อื่น/ ส่วนรวม	สังคหวัตถุ ๔ ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา สมานัตตตา	- กิจกรรมสานฝัน ปันน้ำใจให้น้อง	การลงตรวจเยี่ยม พื้นที่ในโรงเรียน หรือชุมชน -การสรุปรายงาน ผลการดำเนินงาน -การนำเสนอ ผลงานของเยาวชน การสัมภาษณ์	ความมีน้ำใจไมตรี ต่อผู้อื่นมีมากขึ้น มีการแบ่งปันความ ห่วงใยใส่ใจน้อง มากขึ้นสอนให้ รู้เท่าทัน

จากตารางประเมินกิจกรรมหลังอบรมของเยาวชนจิตอาสาโรงเรียนเชิงในพิทยาคาร โดยผู้วิจัยประเมินจากกิจกรรมสานฝันปันน้ำใจให้น้อง โดยใช้รูปแบบการตรวจเยี่ยม การสรุปรายงาน และการนำเสนอผลงานของเยาวชนจิตอาสา พบว่า เยาวชนจิตอาสา มีน้ำใจไมตรีต่อผู้อื่นมากขึ้น มีการแบ่งปันความห่วงใยใส่ใจน้องมากขึ้น สอนให้รู้เท่าทัน

ดังนั้น จากบทสัมภาษณ์ การประเมินระหว่างการอบรม และหลังการอบรมของเยาวชนจิตอาสา พบว่า เยาวชนจิตอาสาได้ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุสี่ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การมีน้ำใจเสียสละ วาจาไพเราะ การทำประโยชน์ต่อชุมชน และการวางตนเสมอต้นเสมอปลายในบริบทกิจกรรมนั้น ๆ

๔.๒.๒ พรหมวิหาร ๔

กลุ่มเยาวชนจิตอาสาสามารถปรับใช้หลักพรหมวิหารได้เป็นอย่างดี หากพิจารณาแนวทางการสอนแล้ว จะพบว่าวิทยากรสอนโดยสอดแทรกหลักธรรมให้เยาวชนได้รู้จักการช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ รู้สึกยินดีกับผู้อื่นเมื่อเห็นเขาได้ดีหรือประสบความสำเร็จ รู้จักการวางตนให้เป็นกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ในขณะที่อยู่ในค่ายอบรมหรือหลังที่นักเรียนกลับโรงเรียนแล้วนำ

โครงการลงไปทำงานในชุมชนเพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง^{๑๑} ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ พระปรมัตต์ อัสสรญาโณว่า^{๑๒} “พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับการนักสังกมสงเคราะห์โดยมุ่งช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ให้พ้นจากทุกข์หรือปัญหา รู้จักเห็นอกเห็นผู้อื่น ไม่ลำเอียง เพราะรักหรือซึ้ง วางตัวเป็นกลางตามหลักอุเบกขา เห็นคุณค่าของมนุษย์ที่เกิดมาร่วมโลก เราไม่เพียงแค่สอนวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมข้อนี้แต่เพียงเดียว แต่ให้นักเรียนเยาวชนจิตอาสาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการลงพื้นที่ตามชุมชนต่าง ๆ โดยนักเรียนเยาวชนได้รู้จักความหมายของคำว่า ความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้ตกยาก และมีความเป็นกลาง”

นางฉัตร อภาวัฒน์วงศ์^{๑๓} ครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย จังหวัดอุบลราชธานีได้บอกเล่าผ่านการสัมภาษณ์ถึงผลสำเร็จในการเข้าอบรมโครงการเยาวชนจิตอาสา โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารสี่ต่อนักเรียนว่า “โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัยได้เคยนำนักเรียนมาอบรมค่ายพุทธบุตรเป็นประจำทุกปีการศึกษา และได้รับการชักชวนจากครูโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคมให้สมัครเข้าร่วมโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาจึงได้นำแกนนำเยาวชนมาร่วมโครงการจำนวน ๒๐ คนตามที่คิดค้นเคยมาปฏิบัติธรรมที่นี้จึงได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและวิธีการสอนของพระอาจารย์สุขุมวรรโณภาส ที่ท่านมีเมตตาและให้ความสำคัญกับเยาวชนที่จะเป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ให้สามารถมีความรู้คู่คุณธรรมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งทางเทคโนโลยี ทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และทุกกิจกรรมที่ร่วมทำล้วนแต่ใช้หลักความช่วยเหลือ เกื้อกูล ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แต่ด้วยความเมตตา และบริสุทธิ์ใจ หลักคุณธรรมเหล่านี้ คุณครูได้นำมาแบ่งปันให้ลูกศิษย์ซึ่งเข้ามาอบรมให้ตระหนักถึงหลักมนุษยธรรม คือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน ดั่งเช่น “สอนให้มีเมตตา กรุณา มีภาวะการเป็นผู้นำ ครูที่ปรึกษาต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในด้านการปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนรู้จักนำหลักธรรมไปปรับใช้ให้เกิดจิตอาสาในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นด้วยความเมตตาสงสารเห็นอกเห็นใจต่อผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นตัวอย่างในการวางตัวเป็นกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว”

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางสาวนภาพรณี สมสะอาด, ครูโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ,พระปรมัตต์ อัสสรญาโณ, พระวิทยากรประจำศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ, ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางฉัตร อภาวัฒน์วงศ์, ครูโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย, ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕.

นายศักดิ์สิทธิ์ สุนทรเพราะ^{๔๔} แกนนำกลุ่มชนจิตอาสาของโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม ที่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นเยาวชนจิตอาสา ๑ ปีแล้วนั้น ได้แสดงความคิดเห็นต่อผลสำเร็จที่เกิดจากการเข้าค่ายอบรมเยาวชนจิตอาสา โดยประยุกต์ใช้หลักธรรม ที่สำคัญคือ หลักเมตตา และมุทิตา ธรรมว่า “ผมจำได้ว่าครั้งแรกที่เข้ารับการอบรมในโครงการนี้ พระอาจารย์สอนให้รู้จักมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในค่ายที่มาจากต่างโรงเรียนคือ การยิ้ม ไหว้ ทักทายกัน ได้เรียนรู้นิสัยใจคอกันได้เพื่อนจากโรงเรียนอื่นตอนอยู่ในค่ายสนุก และมีความสุขมาก เพราะกิจกรรมที่นำมาอบรมมีเกมมีพี ๆ วิทยากรที่เป็นกันเอง ได้ทำกิจกรรมศิลปะ และร่วมกันคิดโครงการกลับไปทำที่โรงเรียน ก่อนปิดการอบรมหลวงปู่(พระครูสุขุมวรรโณภาส) มอบหมายงานให้ไปสืบค้นคนดีในชุมชนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน มาเป็นเครือข่ายคนดี แล้วนำเขียนเรียงร้อยถ้อยคำชื่นชมว่าท่านมีความดีเป็นอย่างไรแล้วส่งคืนไปให้พระอาจารย์ตรวจ ผลปรากฏว่างานของผมได้รับการคัดเลือกเข้ารับรางวัล ผมปลื้มใจมาก จากนั้นผมจึงเข้าร่วมเป็นแกนนำเยาวชนจิตอาสาที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้ดีขึ้น ขอบขอบคุณที่หลวงปู่ที่ได้้นำโครงการดีมาให้พวกเราได้ทำ”

นางสาวรัตนกมล เรืองใสส่อง^{๔๕} นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เคยเข้ารับการฝึกอบรมเมื่อปีพ.ศ.๒๕๕๗ ณ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมแห่งนี้ เธอได้เล่าถึงหลักพรหมวิหารสี่โดยเฉพาะหลักเมตตาธรรมที่เธอได้เรียนรู้ เข้าถึงและปรับใช้ว่า “ประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงชีวิตของข้าพเจ้า คือการที่ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมการเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ณ วัดป่าดงใหญ่วังอ้อ เมื่อตอนที่กำลังศึกษาอยู่ที่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่๒ กิจกรรมภายในค่ายนั้น พระอาจารย์สุขุมวรรโณภาสได้ให้นักเรียนทุกคนรับชม MV เพลง “ร้อยจูบบนฝ่าเท้า” ซึ่งเนื้อหาของเพลงได้กล่าวถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่และความรักที่แสนบริสุทธิ์ของพ่อแม่ ที่หลาย ๆ คนอาจจะมองข้ามหรือละเลยไป ทั้งภาพที่สื่อ และเนื้อหาของเพลง ต่างก็ให้ลูก ๆ ทุกคนได้คิดทบทวนอะไร ๆ มากขึ้น น้ำตาแต่ละหยดที่รินไหลต่าง ๆ แฝงไปด้วยความหมายมากมาย สำหรับข้าพเจ้าน้ำตาที่สูญเสียไปในช่วงเวลานั้น มีความหมายแทนคำขอโทษในสิ่งแย่ ๆ ที่ข้าพเจ้าได้กระทำให้ไป ทั้งการกระทำที่เป็นไปอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ซึ่งอาจจะเกิดความหงุดหงิด นิสัยเอาแต่ใจ หรือความอยากได้ อยากมีในสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีเหตุผลแทนคำขอโทษที่ข้าพเจ้าอาจเคยทำตัวให้ผิดหวัง หรือไม่ได้ตั้งใจ แทนคำขอโทษที่ข้าพเจ้าอาจเคยพูดหรือทำอะไรที่ทำร้ายความรู้สึกของคนที่ยกข้าพเจ้ามากที่สุด

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายศักดิ์สิทธิ์ สุนทรเพราะ,นักเรียนโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม,วันที่๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๔๕} ชื่น ศรีสวัสดิ์, ความเป็นมาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ หรือ ศูนย์พุทธธรรมพรหมจริยญาณ ในปัจจุบัน,(อุบลราชธานี : ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ, ๒๕๕๕), หน้า ๘๔ – ๘๕.

แลสุดท้าย...แทนคำขอบคุณในทุก ๆ ความรัก ความทุ่มเท เอาใจใส่ และทะนุถนอม ข้าพเจ้าจนเป็นผู้เป็นคนมาจนถึงทุกวันนี้ หลังจากการเข้าค่ายครั้งนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าคือ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะทำอะไร ข้าพเจ้าจะมีสติมากขึ้น จากท่อนของเพลงที่ว่า “ก้อมลงมองตรงฝ่าเท้า ก่อนคิดจะทำชั่วดี สองตีนของข้าพเจ้านี้ แหละที่พ่อแม่เคยจูบมัน” เมื่อนึกถึงเพลงท่อนนี้ ข้าพเจ้าจะคิดเสมอว่า ถ้าข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไรลงไป แล้วพ่อกับแม่จะรู้สึกอย่างไร สิ่งที่กำลังจะทำมันเป็นเรื่องที่สมควรแล้วหรือ จะสร้างความเดือดร้อนให้ใครรึป่าว เพราะข้าพเจ้ามั่นใจว่า คงไม่มีพ่อแม่คนไหนที่อยากให้ลูกเป็นคนเลวของสังคมอย่างแน่นอน

ข้อคิดที่ได้จากประสบการณ์ในครั้งนี้ แม้จะเป็นเพียงการรับชมและรับฟัง MV เพลง เพลงเดียว แต่คุณค่าที่ได้รับนั้น มันมากมายยิ่งนัก สิ่งที่ได้เรียนรู้มันทำให้ข้าพเจ้าได้ตระหนักว่าในโลกใบนี้ คงไม่มีใครรักเราได้มากผู้เป็นบุพการีอีกแล้ว

รัก...ที่บริสุทธิ์ รัก...ที่ไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทน รัก...ที่ไม่อาจหาอะไรมาเทียบเทียมได้ แล้วก็ได้นึกคิดอีกว่า ในฐานะลูกคนหนึ่ง ๆ ข้าพเจ้าทำอะไรเพื่อตอบแทนท่านทั้งสองหรือยัง และแม้ว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าทำอาจจะไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับที่ข้าพเจ้าได้รับ แต่ข้าพเจ้าก็ภูมิใจ ที่อย่างน้อยข้าพเจ้าก็ได้ทำให้คนที่ข้าพเจ้ารักทั้งสองคนมีความสุข แม้มันอาจจะเพียงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ในความคิดของคนอื่น ก็ตาม”

นางสาวรัตนกมล กล่าวทิ้งท้าย ว่า

“นี่เป็นเสียงสะท้อนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งเท่านั้นเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยให้เด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชน เข้าใจธรรมะ เข้าถึงธรรมมากขึ้น”

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น สะท้อนถึงผลสำเร็จการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารสี่ของเยาวชนจิตอาสา แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการประเมินผลในระหว่างอบรม และภายหลังอบรมจะพบว่า เยาวชนจิตอาสาได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์จริง ดังเช่น

๔.๒.๒.๑ ตารางประเมินกิจกรรมระหว่างอบรมศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรมที่ นำมาประยุกต์	ชื่อกิจกรรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระหว่างการอบรม
ความเมตตา รัก ใคร่ สงสาร การวางตัวให้อยู่ ร่วมกันได้ การรู้จักให้อภัย ซึ่งกันและกัน ความเป็นผู้นำ และมีวินัยใน ตนเอง	พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	- กิจกรรม ปฐมนิเทศผู้เข้า อบรม มารยาท ชาวพุทธ - เพลิดเพลิน - กฎกติกาค่าย - สวดมนต์ทำ วัตร - เกม นันทนาการ	สังเกตระหว่าง การอบรม - การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเกม - การตอบคำถาม - แสดงออกต่อผู้ ร่วมเข้าอบรม - การสรุป กิจกรรม	- ความเป็นระเบียบใน การอยู่ร่วมกัน ปรารถนาดีต่อกัน - มีกัลยาณมิตรของ ชาวค่ายกับวิทยากร และเจ้าหน้าที่ - ความตั้งใจ สบ สัรมกาย วาจา ใจ ใน การร่วมกิจกรรม สวดมนต์ ทำวัตรเช้า เย็น - บทบาทสถานการณ์ เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

จากตารางประเมินกิจกรรมระหว่างอบรมเยาวชนจิตอาสา โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศผู้เข้าอบรม มารยาทชาวพุทธ เพลิดเพลิน สวดมนต์ทำวัตร เกม นันทนาการ ซึ่งรูปแบบการประเมินโดยการสังเกตการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม พฤติกรรมแสดงออกของผู้เข้าอบรม จากการประเมินพบว่า เยาวชนจิตอาสาอยู่ในกติกา ความเป็นระเบียบในการอยู่ร่วมกัน ปรารถนาดีต่อกัน มีกัลยาณมิตรของชาวค่ายกับวิทยากรและเจ้าหน้าที่ ความตั้งใจ สบ สัรมกาย วาจา ใจ ในการร่วมกิจกรรม สวดมนต์ ทำวัตรเช้าเย็น เป็นอย่างดี

๔.๒.๒.๒ ตารางประเมินกิจกรรมภายหลังอบรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่

วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรม ที่นำมาประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
ความเมตตา รักใคร่ สงสาร การวางตัว ให้อยู่ร่วมกันได้ การรู้จักให้อภัยซึ่ง กันและกัน ความเป็นผู้นำและ มีวินัยในตนเอง	พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	- กิจกรรมสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีในวัน สำคัญทางศาสนา - กิจกรรมอาสา พัฒนาวัด	การมีส่วนร่วม	การแสดงออกถึง ความมีวินัยของการ อยู่ร่วมกันเพื่อรักษา ประเพณีอันดีงาม การเสียดสความสุข ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีหลักพรหมวิหาร เป็นแนวทางการ ปฏิบัติเพื่อสันติสุข ภายในชุมชน

จากตารางประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าว ภายหลังอบรม เยาวชนจิตอาสา พบว่า
เยาวชนได้นำหลักธรรมทั้งสี่ข้อไปประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณี และความเป็น
ระเบียบอยู่ด้วยกัน

๔.๒.๒.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมโรงเรียนบ้านไทย
วิทยาคม ตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรมที่ นำมาประยุกต์	ชื่อกิจกรรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระหว่างการอบรม
ความเมตตา รักใคร่ สงสาร การวางตัว ให้อยู่ร่วมกันได้ การรู้จักให้อภัยซึ่ง กันและกัน ความเป็นผู้นำและ มีวินัยในตนเอง	พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	- กิจกรรม โพธิสัตว์น้อย ชวนครอบครัว เล็กเหล่า เข้าพรรษา - กิจกรรม มโหสถน้อย ห่วงใยใส่ใจคน รอบข้าง	-การลงตรวจเยี่ยม พื้นที่ในโรงเรียน หรือชุมชน -การสรุปรายงาน ผลการ ดำเนินงาน -การนำเสนอ ผลงานของ เยาวชน การสัมภาษณ์	เยาวชนสามารถนำ หลักธรรมไปปรับใช้ ในการปฏิบัติกิจกรรม กับผู้อื่นได้ด้วยความ ปรารถนาที่จะเห็นผู้ได้ ดี มีความรักความ ห่วงใยผู้อื่นเช่นการ ชักชวนให้เลิกดื่มเหล้า การดูแลเยียวยากคนยาก คนด้อยโอกาสรอบข้าง ให้มีความสุข เป็นต้น

จากตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารสี่หลังอบรมของโรงเรียน
ไทยวิทยาคม โดยผ่านกิจกรรมโพธิสัตว์น้อยชวนครอบครัวเล็กเหล่าเข้าพรรษา และกิจกรรม
มโหสถน้อยห่วงใยใส่ใจคนรอบข้าง พบว่าเยาวชนสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
กับผู้อื่นได้ด้วยความปรารถนาดีที่จะเห็นผู้อื่นได้ดี มีความรักความห่วงใยผู้อื่น เช่นการชักชวนให้เลิกดื่ม
เหล้า การดูแลเยียวยากคนยากคนด้อยโอกาสรอบข้างให้มีความสุข เป็นต้น

๔.๒.๒.๔ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมโรงเรียนกำขาม
วิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรม ที่นำมาประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลังการ อบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ หลังการอบรม
ความเมตตา รักใคร่ สงสาร การวางตัว ให้อยู่ร่วมกันได้ การรู้จักให้อภัยซึ่ง กันและกัน ความเป็นผู้นำและ มีวินัยในตนเอง	พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	- กิจกรรมทำบุญ ชีวภาพและทำน้ำ จุลินทรีย์อีเอ็ม แจกจ่ายคนในชุมชน - กิจกรรมฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม แก่เด็ก เยาวชนตำบล ศรีสุข	การมีส่วนร่วมใน กิจกรรม	การนำหลักธรรม ทางสายกลางมา ปรับและการอยู่ ร่วมกันอย่าง พอเพียงการไม่ เบียดเบียนกัน มีภาวะความเป็น ผู้นำที่สอนน้อง

จากตารางประเมินผลกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมโดยผ่านกิจกรรม
ทำบุญชีวภาพและทำน้ำจุลินทรีย์อีเอ็ม แจกจ่ายคนในชุมชน กิจกรรมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก
เยาวชนตำบลศรีสุข พบว่า เยาวชนจิตอาสาสามารถเอาผลผลิตดังกล่าวไปแบ่งปันให้ประชาชนที่อยู่ชุมชนศรี
สุข เป็นการสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างเยาวชนจิตอาสา กับชุมชน เป็นการสร้างความรักความไมตรีต่อกัน

๔.๒.๒.๕ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้พรหมวิหารสี่หลังอบรมของโรงเรียน
เงื่อนไขพิทยาคาร อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธธรรมที่ นำมาประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ หลังการอบรม
ความเมตตา รักใคร่ สงสาร การวางตัว ให้อยู่ร่วมกันได้ การรู้จักให้อภัยซึ่ง กันและกัน ความเป็นผู้นำและ มีวินัยในตนเอง	พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	กิจกรรมพี่รู้เท่า น้องรู้ทันแบ่งปัน เรื่องสื่อ	การมีส่วนร่วมใน กิจกรรม	การได้แสดงออก ถึงความรักความ เมตตากับน้องด้วย การสอนให้ระมัด ภัยของสังคมผ่าน สื่อสร้างสรรค์

จากการประเมินผลหลักอบรมของโรงเรียนเงื่อนไขพิทยาคาร โดยผ่านกิจกรรมพี่รู้เท่า
น้องรู้ทันแบ่งปันเรื่องสื่อ พบว่าเยาวชนจิตอาสาสามารถแสดงออกถึงความรักความเมตตาต่อน้อง
ด้วยการสอนให้ระมัดภัยของสังคมผ่านสื่อสร้างสรรค์

จากบทสัมภาษณ์ การประเมินผลระหว่างการอบรม และหลังการอบรมพบว่า เยาวชน
จิตอาสาสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหารสี่ให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งมีพรหมวิหารสี่ต่อ
ตนเองและชุมชนรอบข้าง

๔.๒.๓ อภิธาน ๔

เป็นหลักธรรมที่มีความจำเป็นและสำคัญมาก ที่จะต้องปลูกฝังให้เด็กกับเด็กเยาวชน
อันดับแรกต้องให้เกิดความพอใจคือฉันทะ สร้างแรงจูงใจให้เด็กเยาวชนจิตอาสามีความสุขในการ
ร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งสอดแทรกด้วยคุณธรรม โดยใช้สื่อวีดิทัศน์สอน ตัวอย่างงานจิตอาสากับการ
ช่วยเหลือคนอื่นด้วยความตั้งใจ และพอใจ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความ
อดทน มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ไม่มั่งง่าย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่
ได้รับมอบหมาย รู้จักแบ่งงานกันทำกระตุ้นด้วยแรงบันดาลใจจากตัวอย่างต้นแบบความสำเร็จของ

ผู้คนในสังคมระดับต่าง ๆ และฝึกให้เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหา ฝึกให้คิดเอง เช่นการร่วมกันคิด ทำโครงการสร้างสรรค์ในโรงเรียน ชุมชนของตนเอง เป็นต้น^{๑๖}

นางสาวโสธยา มั่นคง^{๑๗} ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทสี่ โดยเฉพาะ หลักข้อที่ ๑ จันทะ ข้อที่ ๒ วิริยะ และที่ ๓ จิตตะ ดังเธอกว่า “หนูมีความสุข และทำงานอย่างมีความสุข มีความมุ่งมั่นมานะพยายามในการทำงานจนกว่าสำเร็จเป็นรูปแบบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ จนผลงานเป็นที่ยอมรับแก่คนอื่น และห้องเรียน พร้อมทั้งได้สร้างชื่อเสียงโรงเรียนอีกด้วย”

นางสาววนฤมล บุ่งทอง^{๑๘} ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักวิมังสา ว่า “ก่อนที่จะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ได้ไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อป้องกันความเสียหายอาจจะเกิดขึ้น ที่สำคัญคือการหาเหตุผล”

นายสาธิต แท้ทอง และไพลิน วงษ์ตรี^{๑๙} ได้ประยุกต์ใช้หลักธรรม วิริยะ และจิตตะ ว่า “หนูไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ตรงข้ามกัน คือมุ่งมั่นมาพยายามทวิเท่าจนกว่าได้สำเร็จในทางที่ดี ทั้งนี้ เนื่องจากได้รับแรงศัลบัณดาลใจจากพระวิทยากร และรุ่นพี่ ๆ”

นางสาวศิริินดา กากแก้ว^{๒๐} ได้ประยุกต์ใช้หลักธรรม จันทะ และ วิมังสา ดังเธอกว่า “มีความมุ่งมั่นในการทำงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จและมีการทำงานโดยแบ่งงานกันทำตามความสามารถ ร่วมกันคิดวางแผนงานงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน”

อย่างไรก็ดี หากประเมิลผ่านกิจกรรมทั้งระหว่างอยู่ในช่วงอบรม และภายหลังอบรม จะพบว่าศูนย์พัฒนาคุณธรรมปาดงใหญ่วังอ้อ ให้ความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมเป็นอย่างมาก ส่วนเยาวชนจิตอาสาเองก็สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ อาทิ เช่น

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสาวนภภรณ์ สมสะอาด, ครูโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

^{๑๗} สัมภาษณ์นางสาวโสธยา มั่นคง, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์นางสาววนฤมล บุ่งทอง, วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์นายสาธิต แท้ทอง และไพลิน วงษ์ตรี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๐} สัมภาษณ์นางสาวศิริินดา กากแก้ว, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

๔.๒.๓.๑ ประเมินกิจกรรมระหว่างการอบรมของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์ ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การมุ่งมั่น ทำงานให้สำเร็จ ด้วยความพอใจ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีเหตุมีผล พิจารณาไตร่ ตรองอย่างดี	อิทธิบาท ๔ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	- จุดเทียนอธิษฐาน ธรรม สร้างแรง บันดาลใจ - เขวชนพลเมืองดี - ระดมสมองรวม พลังจิตอาสา - กตัญญูกตเวที	การสังเกตระหว่าง การอบรมและการ สรุปกิจกรรมใน แต่ละวันของทีม วิทยากร	- การมีส่วนร่วมใน การรวมพลังสามัคคี ในการทำงาน - การรู้จักแก้ไข ปัญหาในการทำกิจกรรม ร่วมกัน - การเขียนแผนงาน โครงการพัฒนา โรงเรียนหรือชุมชน ท้องถิ่นของผู้เข้าร่วม โครงการแต่ละ โรงเรียน

จากตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักธรรม พบว่า เขวชนจิตอาสา มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรม และการแก้ปัญหา โดยความมุ่งมั่น เอาใจใส่ ไตร่ตรองมาเป็นอย่างดี

๔.๒.๓.๒ ประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักธรรมภายหลังอบรมของศูนย์พัฒนา
คุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การมุ่งมั่นทำงาน ให้สำเร็จด้วยความ พอใจ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีเหตุมี ผล พิจารณาไตร่ ตรองอย่างมี วิจารณญาณ	อิทธิบาท ๔ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	ตั้งกลุ่ม/ชมรม -ศึกษาปัญหา สาเหตุในโรงเรียน หรือชุมชน -การวางแผน ร่วมคิดระดมสมอง -การปฏิบัติ กิจกรรมจิตอาสา	การมีส่วนร่วม	เยาวชนมีการ รวมกลุ่มกัน ทำงานเป็นทีม และทำงานด้วยความ มุ่งมั่นที่จะให้พบ ความสำเร็จและ ทำงานอย่างมี ความสุข

จากตารางประเมินกิจกรรมการประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าว เยาวชนจิตอาสาสามารถ
ทำงานเป็นทีมด้วยความตั้งใจ อดทน มุ่งมั่นที่จะให้พบความสำเร็จและทำงานอย่างมีความสุข

๔.๒.๓.๓ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อิทธิบาทสี่หลังอบรมของโรงเรียนเชิงใน
พิทยาคาร อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การมุ่งมั่นทำงาน ให้สำเร็จด้วยความ พอใจ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีเหตุมี ผล พิจารณาไตร่ ตรองอย่างมี วิจารณญาณ	อิทธิบาท ๔ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	-ตั้งกลุ่ม/ชมรม -ศึกษาปัญหา สาเหตุในโรงเรียน หรือชุมชน -การวางแผน ร่วมคิดระดมสมอง -การปฏิบัติ กิจกรรมจิตอาสา ด้วยใจรัก	ด้วยการมีส่วนร่วม ร่วม	เยาวชนมีการ รวมกลุ่มกัน ทำกิจกรรม สร้างสรรค์ และทำงานด้วยความ มุ่งมั่นที่จะรับใช้ สังคม ชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

จากการประเมินผลของเยาวชนจิตอาสาโรงเรียนดังกล่าว พบว่าเยาวชนจิตอาสาสามารถทำงานกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นทีม ร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และทำงานด้วยความมุ่งมั่นเพื่อที่รับใช้สังคม ชุมชนของตน

๔.๒.๓.๔ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อิทธิบาทสี่หลังอบรมของโรงเรียนเก่าขาม
วิทยา ตำบลศรีสุข อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การมุ่งมั่นทำงาน ให้สำเร็จด้วยความ พอใจ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีเหตุมี ผล พิจารณาไตร่ ตรองอย่างมี วิจารณญาณ	อิทธิบาท ๔ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	ตั้งกลุ่ม/ชมรม -ศึกษาปัญหา สาเหตุในโรงเรียน หรือชุมชน -การวางแผน ร่วมคิดระดมสมอง -การปฏิบัติ กิจกรรมจิตอาสา ด้วยใจรัก	การลงตรวจเยี่ยม พื้นที่ในโรงเรียน หรือชุมชน -การสรุปรายงาน ผลการดำเนินงาน -การนำเสนอ ผลงานของเยาวชน การสัมภาษณ์	เยาวชนมีการ รวมกลุ่มกัน ทำกิจกรรม สร้างสรรค์ และทำงานด้วยความ มุ่งมั่นที่จะรับใช้ สังคม ชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

จากตารางประเมินกิจกรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายาม และการเข้าร่วมกิจกรรม
ด้วยการปรับใช้หลักพรหมวิหารสี่เป็นอย่างดี

๔.๒.๓.๕ ตารางประเมินกิจกรรมประยุกต์ใช้อิทธิบาทสี่หลังอบรมของโรงเรียนเชิงใน
พิทยาคาร อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

พฤติกรรม/ คุณลักษณะที่ ต้องการ	หลักพุทธ ธรรมที่นำมา ประยุกต์	รูปแบบกิจกรรมที่ ประยุกต์ใช้หลัง การอบรม	ประเมินจาก	ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลังการอบรม
การมุ่งมั่นทำงาน ให้สำเร็จด้วยความ พอใจ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีเหตุมี ผล พิจารณาไตร่ ตรองอย่างมี วิจารณญาณ	อิทธิบาท ๔ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	ตั้งกลุ่ม/ชมรม -ศึกษาปัญหา สาเหตุในโรงเรียน หรือชุมชน -การวางแผน ร่วมคิดระดมสมอง -การปฏิบัติ กิจกรรมจิตอาสา ด้วยใจรัก	การมีส่วนร่วม	เยาวชนมีการ รวมกลุ่มกัน ทำงานเป็นทีม และทำงานด้วยความ มุ่งมั่นที่จะให้พบ ความสำเร็จ

จากการประเมินกิจกรรมด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมนี้ พบว่าเยาวชนจิตอาสาให้
ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผลสำเร็จของการประยุกต์หลักพุทธธรรมของเยาวชนจิตอาสา ได้เป็นแนวส่งเสริมให้
เกิดการเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาจากคุณสมบัติภายใน ที่สามารถพัฒนาออกมาให้เป็นลักษณะของจิต ที่
เป็นจิตอาสา มีหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนไว้และประสานหมู่ชนให้มีความ
สามัคคี ทำให้เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป พุดจาปราศรัยให้ไพเราะ นุ่มนวล น่าฟัง ปลุก
ไม่ตรีจิต เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข คือหลักสังคหวัตถุ ๔ หลักธรรมที่ส่งเสริมจิตอาสาให้
เกิดขึ้นเกิดผลสำเร็จหรือเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความสำเร็จในงานหรือกิจกรรม คือหลักอิทธิบาท
๔ และเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐ เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติในสังคม ให้รักและ
เมตตาต่อกัน ฝึกปฏิบัติต่อกันเพื่อประโยชน์ ในปัจจุบันหรืออานวยประโยชน์สุข คือ หลักพรหม
วิหาร ๔ ดังที่กล่าวมา

๔.๓ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จโครงการเยาวชนจิตอาสา

๔.๓.๑ ปัญหาและอุปสรรค

อุปสรรคสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานเยาวชนจิตอาสา ส่วนมากเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดเวลา ระยะทางในการเดินทางไกล ผู้ปกครองให้ร่วมมือน้อย ดังนางสาวเพชรดา เสงี่ยมจิต^{๒๐}ว่า “ไม่มีเวลาทำงาน เพราะเรียนมากและกิจกรรมอย่างอื่นเยอะ การเดินทางก็ไกล พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เข้าใจและไม่สนับสนุน กลัวลูกไปทำอย่างอื่น” ส่วนนางสาวไพลิน วงษ์ตรี^{๒๑}ว่า “มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นเยาวชนจิตอาสา และได้ทำประโยชน์ส่วนร่วม แต่สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุดคือการศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลามากพอ ภาคนามของเยาวชนจิตอาสา บางท้องถิ่นไกลมาก ซึ่งเป็นสาเหตุผู้ปกครองเป็นห่วงความปลอดภัย” นางสาวนลินรัตน์ กากแก้ว^{๒๒}ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนจิตอาสา โดยเฉพาะการศึกษาเล่าเรียน “ปัญหาในการเรียนบางวิชาให้การบ้านเยอะจนไม่มีเวลาจะทำงานจิตอาสา” นอกจากนี้ เธอได้กล่าวต่ออีกว่า “ปัญหาการทำงานเป็นทีมในช่วงแรกขาดงบประมาณสนับสนุน ทำงานได้เฉพาะในโรงเรียนเช่นการทำความสะอาดให้โรงเรียนสวยงาม” ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวเพชรดา เสงี่ยมจิต^{๒๓}ว่า “งบประมาณมีจำกัด” นายวิสันต์ อุ่นวงศ์^{๒๔} ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม กล่าวว่า “ถึงแม้มีปัญหาด้านงบประมาณเป็นบางครั้งก็ตาม แต่ทางโรงเรียนของเราได้ส่งเสริมนักเรียนให้เป็นเยาวชนจิตอาสา และพยายามจัดสรรงบประมาณด้วยการขอความช่วยเหลือจากศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่ วังอ้อ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

อย่างไรก็ดี สำหรับงบประมาณแม้จะมีอยู่บ้างก็ตามแต่ทางศูนย์พัฒนาคุณธรรมแห่งนี้สามารถหาทางแก้ไขได้ เนื่องจากบางเครือข่ายสามารถที่จัดตั้งกองทุนและมีการระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธามาส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ ๒ เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สถานศึกษาจึงพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ของเยาวชนจิตอาสา คือพื้นที่ดำเนินการห่างไกล เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ผู้ปกครองมีความเป็นห่วงต่อความปลอดภัย ถึงแม้ว่ามีพี่เลี้ยง คณะครูอาจารย์ และพระสงฆ์ให้ความดูแลเป็นอย่างดีก็ตาม

^{๒๐} สัมภาษณ์เพชรดา เสงี่ยมจิต, วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์นางสาวไพลิน วงษ์ตรี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์นางสาวนลินรัตน์ กากแก้ว, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์เพชรดา เสงี่ยมจิต, วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์นายวิสันต์ อุ่นวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยวิทยาคม, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

๔.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

นางสาวนลินรัตน์ กากแก้ว^{๒๖} ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

- ควรมีการประชุมปรึกษา ปรับความเข้าใจระหว่างผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และ พระสงฆ์

- ผู้บริหารโรงเรียนควรแจ้งครูประจำรายวิชาได้เข้าใจความจำเป็นของเยาวชนจิตอาสา

- ควรเลือกเอาวันเสาร์ และอาทิตย์เป็นวันลงพื้นที่ของเยาวชนจิตอาสา

- เยาวชนจิตอาสาควรทำงานเป็นทีม ร่วมรับผิดชอบและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม ยังมีเสียงสะท้อนแนวทางการพัฒนา เพื่อโครงการเยาวชนจิตอาสาได้ บรรลุผลตามเป้าหมาย จากความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ๔ ประการ คือ

๑. เกี่ยวกับตัวเนื้อหาของหลักสูตร อยากให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาของหลักสูตรที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาและการปฏิบัติสมาธิ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในทางพุทธศาสนามากขึ้น^{๒๗}

๒. เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน อยากให้มีการกำหนดตารางเวลาแต่ละกิจกรรมให้ เหมาะสม เพิ่มสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายให้สามารถเห็นและได้ยินอย่างทั่วถึง^{๒๘}

๓. เกี่ยวกับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ควรเลือกเฉพาะผู้ที่มีความสนใจและ สมัยครมาเอง ซึ่งจะทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและบรรลุผลได้เร็วขึ้น การมาอยู่ร่วมกันก็จะ ช่วยให้เกิดกลุ่มดีกับกลุ่มเลวได้ดูแลเกื้อกูลกัน ซึ่งจะทำให้กลุ่มเลวได้รับสิ่งดี ๆ จากเพื่อนที่ดีและอาจ กลับใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แต่ควรทำความเข้าใจกับกลุ่มดีก่อน นอกจากนี้ จำเป็นต้องคละระหว่างช่วงอายุด้วย เพื่อจะได้ควบคุมและถ่ายทอดเรียนรู้ระหว่างกัน ถ้าเป็นไปได้ ควรดัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ ในช่วงปลายภาคเรียนที่ ๒ ของปีการศึกษา เนื่องจากต้องเตรียมตัวสอบเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น^{๒๙}

๔. เกี่ยวกับครูที่ปรึกษา ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความเต็มใจและมีความ พร้อมที่จะทำงานอย่างเสียสละ ทุ่มเท มีมนุษยสัมพันธ์ดีและมีความรับผิดชอบจริง ๆ จึงจะสร้าง ศรัทธาและแรงจูงใจให้กับนักเรียน เยาวชนได้ดี^{๓๐}

^{๒๖} สัมภาษณ์นางสาวนลินรัตน์ กากแก้ว, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์นางพัชณี บุญช่วย, ครูโรงเรียนตาลชุมพัฒนา, วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๘} สัมภาษณ์พระอธิการสุรสิทธิ์, เจ้าอาวาสวัดหนองเต่า, และนายถาวร ครอบงูดี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนเขื่อนในพิทยาคาร, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๒๙} สัมภาษณ์ยายถาวร คำจุมพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนเก่าขามวิทยา, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^{๓๐} สัมภาษณ์นางสาวนภาภรณ์ สมสะอาด, ครูโรงเรียนบ้านไทยวิทยาคม, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕.

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงผลสำเร็จของโครงการที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อที่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นคนดีมีจิตอาสา ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ การอบรม โดยการประยุกต์ใช้กิจกรรมแก่สถาบัน ต่าง ๆ และได้สร้างหลักสูตรเยาวชนจิตอาสาอีเอ็ม นอกจากนี้ได้สร้างเครือข่ายโรงเรียนเยาวชนจิตอาสามากกว่า ๓๐๐ โรงเรียน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจาก เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมจิตอาสาโดยการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีสถาบันศาสนา (วัด) โรงเรียน และชุมชนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่ามีปัญหาขัดข้องบางประการที่เกิดขึ้นกับองค์กรหรือสถาบันที่เข้าร่วมโครงการแต่ศูนย์แห่งนี้ได้มีวิธีการติดตามประเมินผลด้วยการเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมปรึกษา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการรับฟังปัญหาจากทุกฝ่ายแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติด้วยความเมตตา ส่วนเยาวชนจิตอาสาสามารถประยุกต์ใช้กิจกรรมทั้งสามอย่างคือสังฆวัตถุสี่ พรหมวิหารสี่ และอิทธิบาทสี่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี